

FÖRENINGEN FÖR
FAMILJECENTRALERS
FRÄMJANDE

Styrning och ledning på familjecentral

Martina Larsson

Utvecklingsledare
Kommunal utveckling
Region Jönköping
Styrelsen FFFF

Anna-Maria Troedsson

Regional samordnare Barn och unga
Hälsa, social välfärd och omsorg
Skånes Kommuner
Styrelsen FFFF

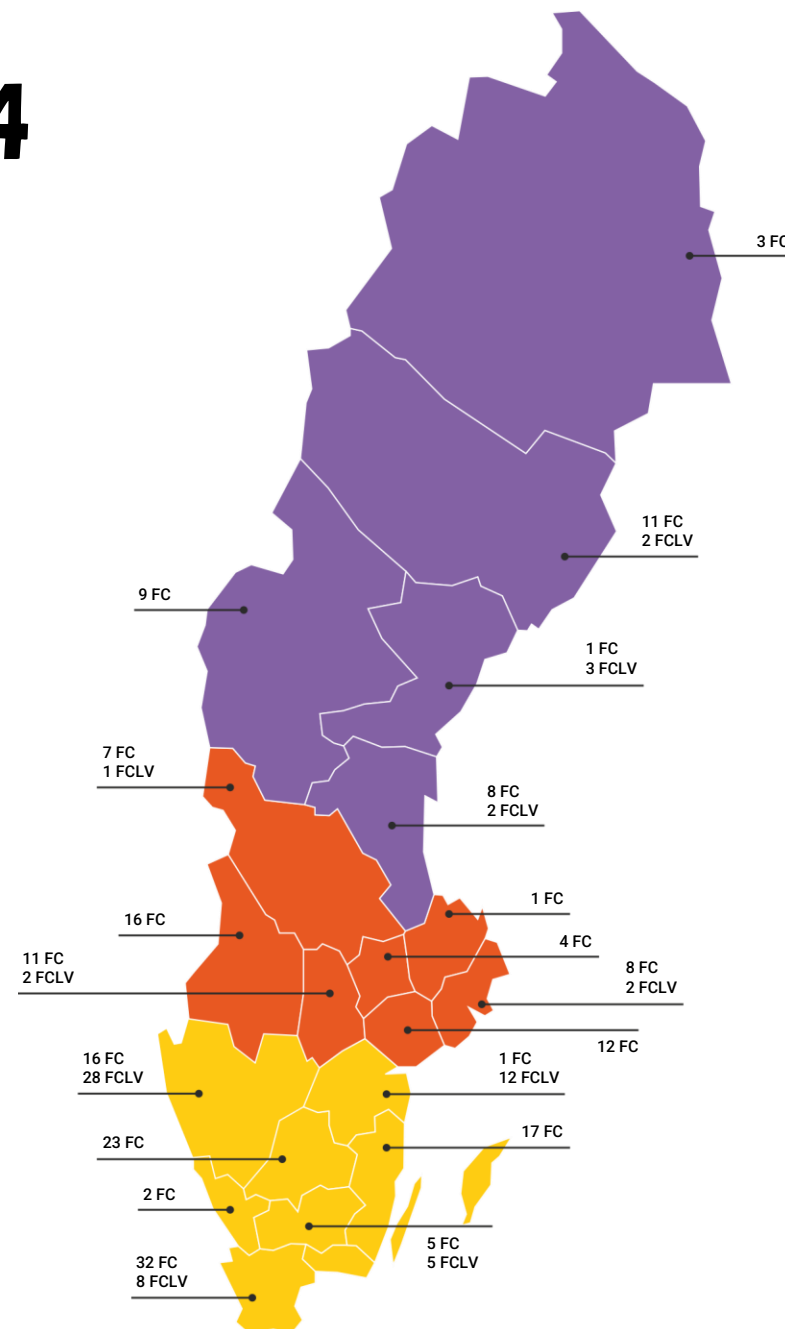

Verksamheter i Sverige 2024

På en **familjecentral (FC)** är de fyra basverksamheterna mödrahälsovård, barnhälsovård, förebyggande socialtjänst och öppen förskola samlokaliserade*

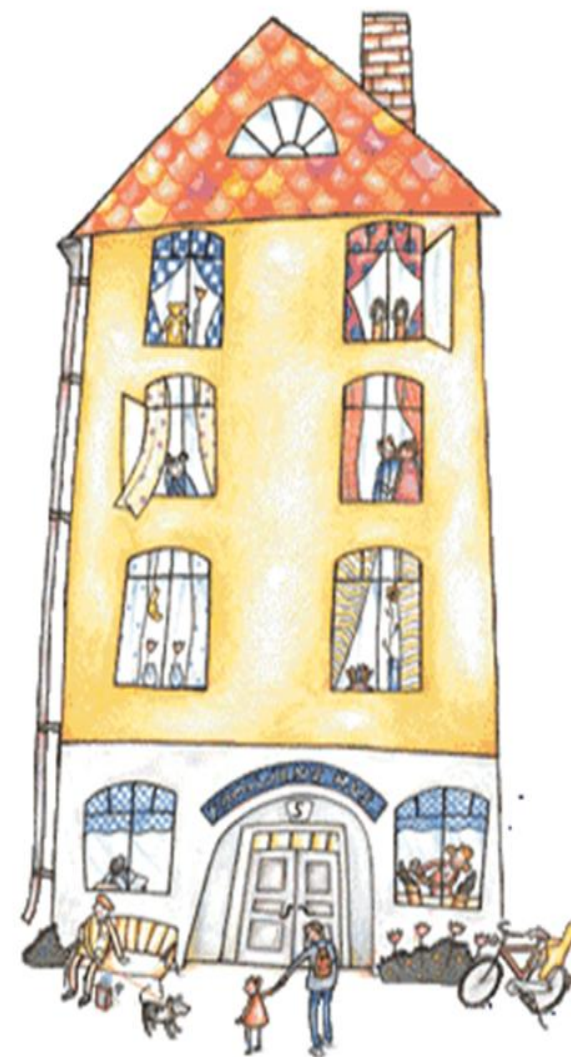
Med en **familjecentralsliknande verksamhet (FCLV)** avses en samlokaliserad* verksamhet med minst barnhälsovård i samverkan med öppen förskola och/eller förebyggande socialtjänst.

*Samlokalisering innebär att hela den ordinarie verksamheten som respektive part bedriver ska vara förlagd till familjecentralen eller den familjecentralsliknande verksamheten.

Föreningen För Familjecentralers Främjande, FFFF

- FFFF bildades 2000 och tog över uppdraget från Folkhälsoinstitutet
- Stöd till landets familjecentraler
- Arbeta för att etablera familjecentraler i hela landet
- **Öka kunskapen bland beslutsfattare, tjänstepersoner och utvecklingsledare om värdet av hälsofrämjande och förebyggande åtgärder relaterade till familjecentraler.**
- Uppmuntra inrättandet av regionala nätverk

Familjecentral

Barnmorske-
mottagning

Barnavårds-
central

Samverkan

Förebyggande
socialtjänst

Öppen
förskola

Varför familjecentral?

Första utgångspunkten - ett förändrat hälsopanorama

Det är då uppenbart att det krävs kunskaper och insatser från fler kunskapsområden och yrkesgrupper. Det vill säga bredare insatser i samverkan

Andra utgångspunkten - jämlik hälsa

Att flytta in under samma tak ger bra förutsättningar för samarbete och ökar tillgängligheten för föräldrar genom att det är en bred dörr in till service och gemenskap. Eller snarare vilken dörr en än väljer så finns ett flertal tjänster till hands. Tillgängligheten och det rymliga utbudet av tidiga insatser förväntas bidra till att minska hälsoklyftor.

Varför FC – De fem byggstenarna

Proportionell universalism

"Gör jämlikt - Gör skillnad"

Familjecentraler fungerar väl för dem de når och som väljer att delta, och både personal och besökare är positiva till verksamheten”

[Kartläggning av familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter — Folkhälsomyndigheten](#)

Grupper som FC inte når

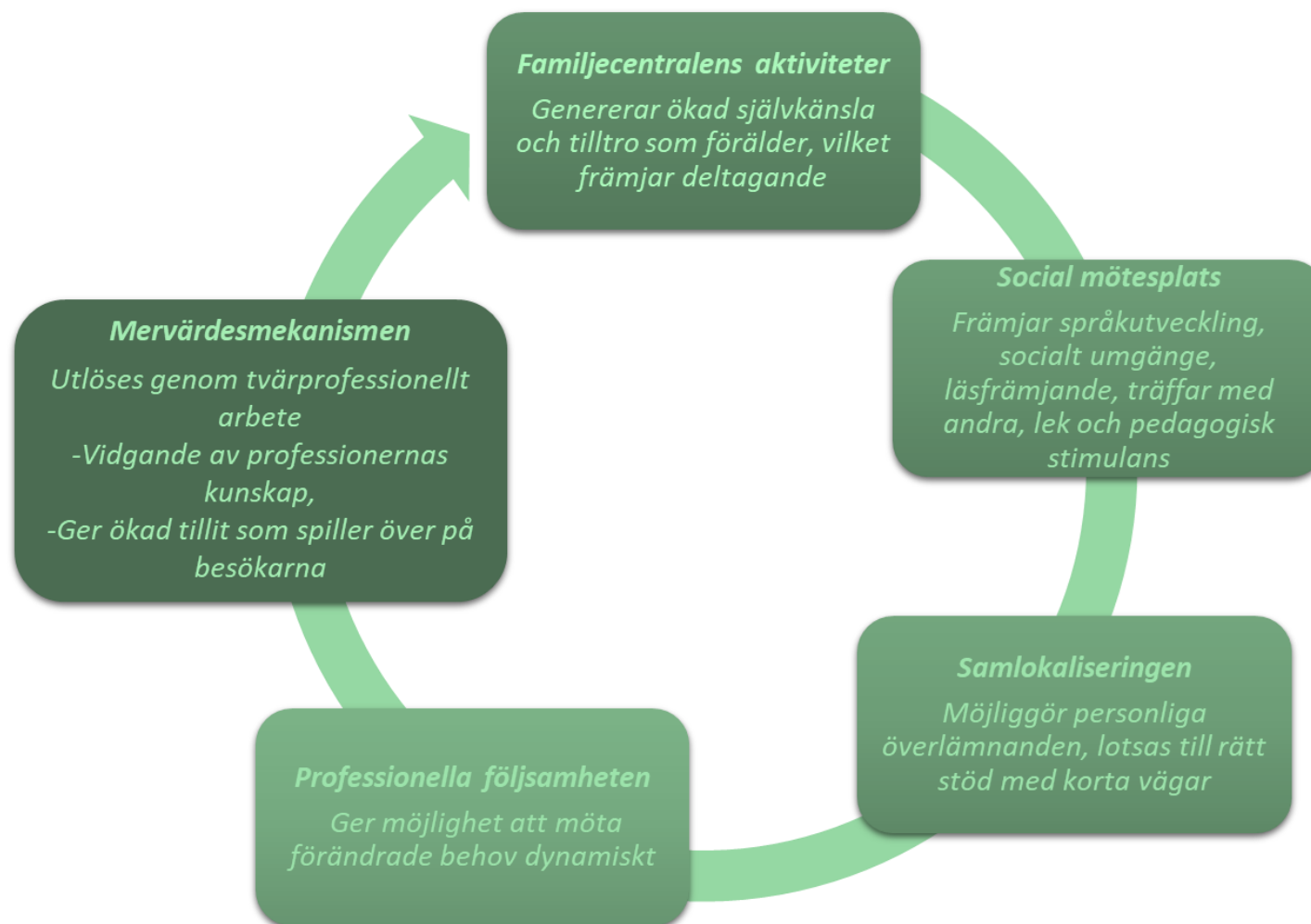
Det finns grupper i samhället som FC inte når eller som inte väljer att ta del av verksamheten i lika stor utsträckning.

- utrikesfödda föräldrar
- föräldrar med bristande tillit till socialtjänsten,
- föräldrar med psykisk ohälsa och kognitiv funktionsnedsättning
- medföräldrar

Kanske går de på sina BVC eller barnmorskebesök men inte mer, varför väljer de att inte delta mer än så?

Främjande mekanismer

Hindrande mekanismer

1. Hälsoprogrammets utformning för medföräldern
2. Kvinnodominans och genusrelaterade perspektiv
3. Samhället gör mamman till expert
4. Friktionen mellan kulturella dimensioner
5. Selektion- och sorteringsmekanismen
6. Finansieringsformen (NPM)
7. Tid och utrymme

Familjecentralens övergripande mål och uppdrag

Mål

En god och jämlik hälsa hos blivande föräldrar, föräldrar, barn och andra viktiga vuxna runt barnet

Utifrån FN:s konvention för barnets rättigheter artiklar 5,6,18,19,24,26,27,28,29 och 39

Uppdrag

Familjecentralen ska erbjuda en hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande verksamhet som anpassas utifrån hela familjens livssituation.

Föreningen För Familjecentralens Främjande (FFFF)2021

Det övergripande målet nås genom följande uppdrag;

Utifrån FN:s konvention för barnets rättigheter, familjens livssituation och genom samarbete, samordning och samverkan ska familjecentralen främja en gynnsam fysisk, psykisk och social utveckling för barn genom att:

- erbjuda lättillgängligt stöd
- vara ett kunskaps- och informationscentrum
- skapa arbetsformer där barn och föräldrar är delaktiga
- stärka samspelet och en god relation mellan barn och föräldrar
- uppmärksamma barn och deras familjer där tecken finns på avvikande utveckling
- erbjuda tidiga insatser till blivande föräldrar och familjer med barn
- stärka barnets och förälderns sociala nätverk
- stärka ett jämställt föräldraskap
- stärka barns språkutveckling
- stärka integration

Föreningen För Familjecentralens Främjande (FFFF)2021

Hur stödjer styrgruppen medarbetarna i arbetet med de gemensamma uppdragen?

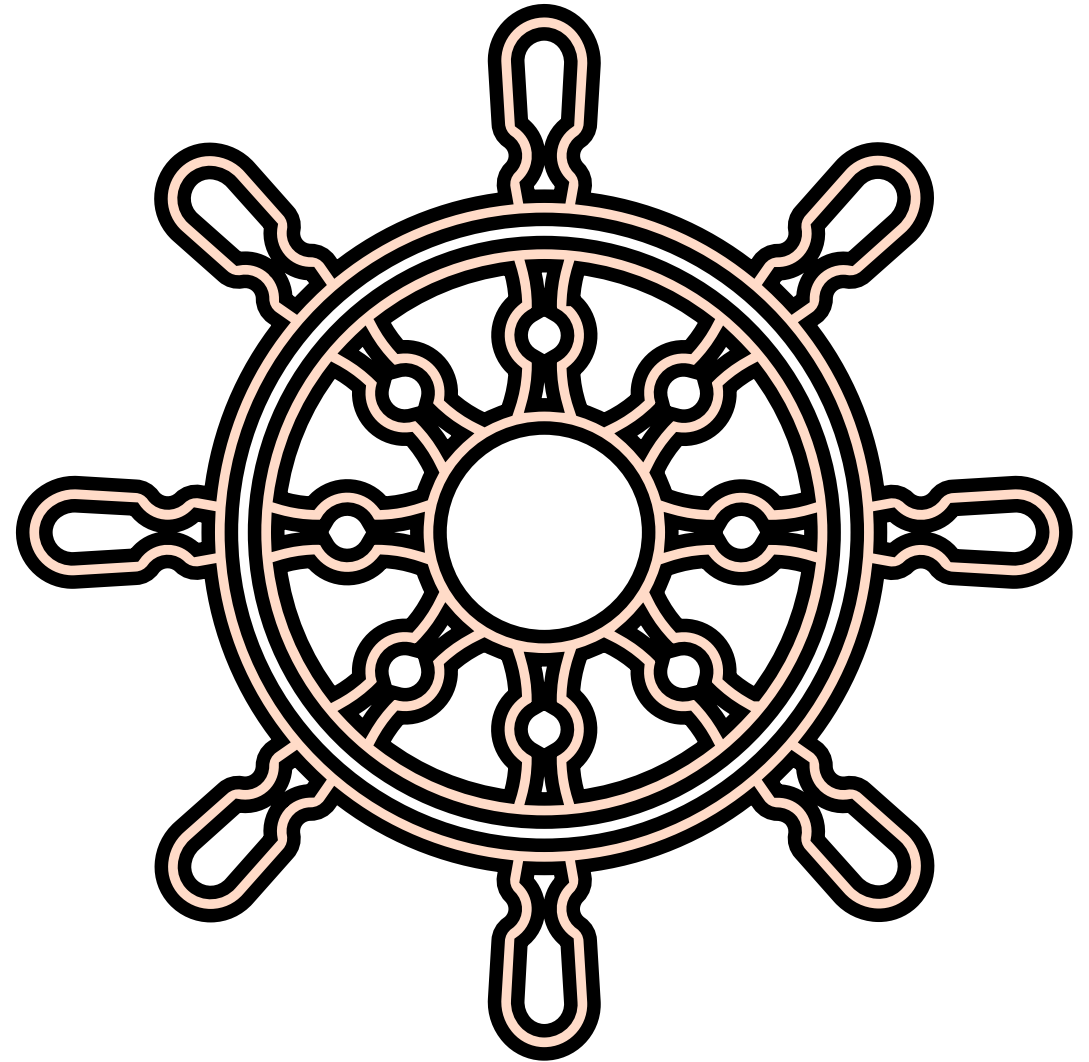

Styrning och ledning på familjecentralen

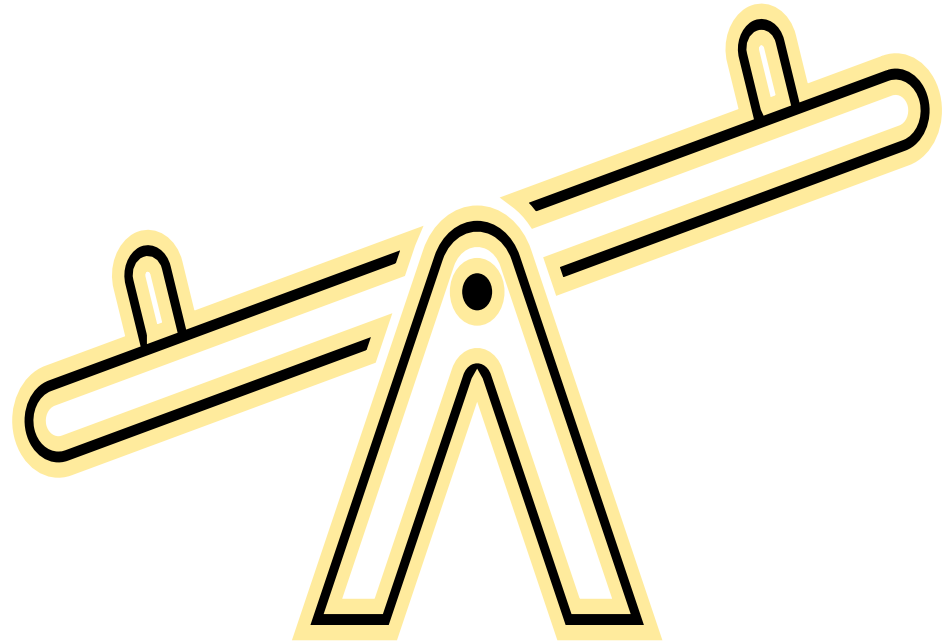
Organisering av ledning och styrning är avgörande för ett framgångsrikt arbete på familjecentralen.

Styrning och ledning

Att leda i samverkan ställer höga krav på styrning och ledning.

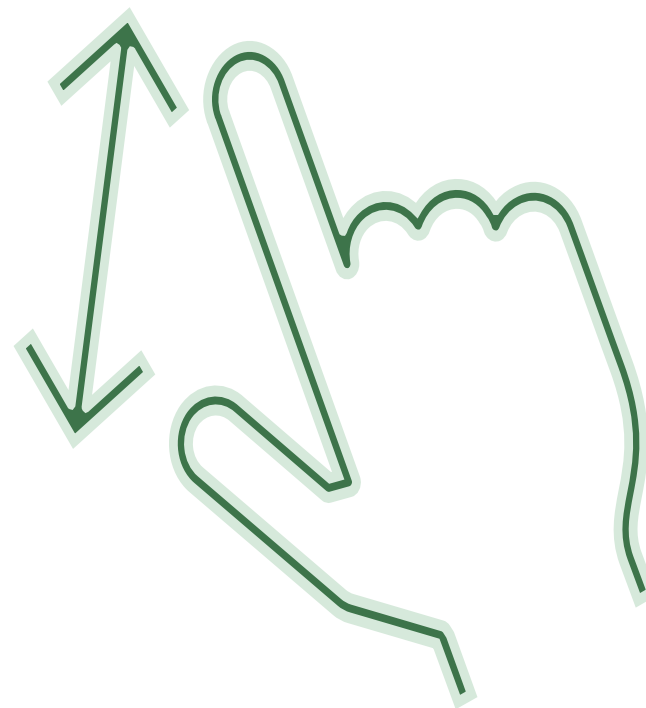
- skapa balans
- lyfta blicken
- se helheten
- tillit

• Styrning och ledning

För att leda i komplexa organisationer krävs det ofta att man zoomar ut från den organisatoriska nivån där en ledare i offentlig sektor ofta befinner sig, och betraktar verkligheten ur flera perspektiv.

Extra fokus bör läggas på familjens perspektiv (Stigendahl, 2018)

• Styrning och ledning

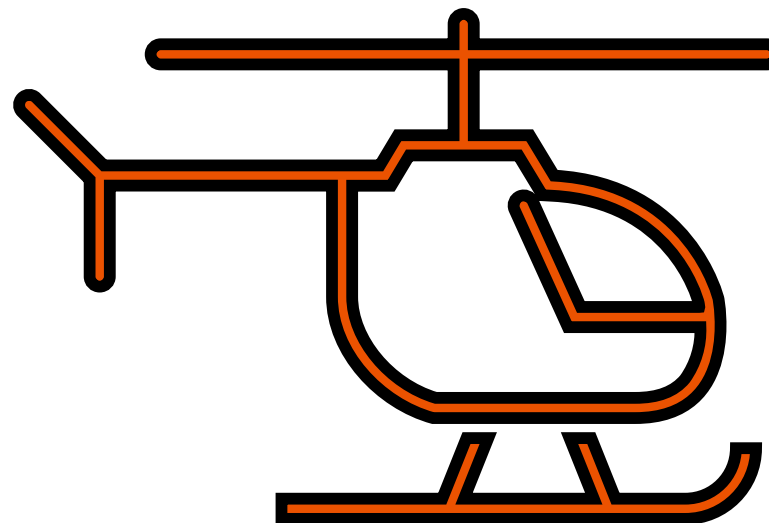
När komplexa problem hanteras med fokus på den egna organisationen och dess effektivitet, riskerar det att leda till ökade kostnader och sämre resultat.

Dessutom riskerar medborgarna att hamna i organisatoriska mellanrum eller inte få den hjälp som de behöver. (Thysrup, 2014)

. Styrning och ledning

Familjecentralens ledningsgrupp behöver sammanfattningsvis ha förmågan att lyfta blicken utanför sin egen organisation och se till helheten och familjers behov

Hur hjälper ni varandra att lyfta blicken från den egna verksamheten och se till helhet och familjens behov?

Parternas enskilda ansvar

Varje huvudman har ansvar för sin egen verksamhet och personal

Varje chef ansvarar för att:

- FC blir en del av respektive huvudmans ordinarie verksamhet
- Personalen gemensamt och regelbundet aktivt deltar i för verksamhetens kompetenshöjande utbildningar/konferenser.
- Personalen finns tillgänglig enligt gemensam verksamhetsplan och årshjul

(Nationell vägledning familjecentral – Samverkan för barns bästa 2021)

Styrgruppen gemensamma ansvar är att

- Etablera och driva familjecentralen
- Styra och leda verksamheten
- Ta fram och revidera samverkansöverenskommelse/ avtal
- Följa upp verksamhetsplan och verksamhetsberättelse
- Ta fram demografiskt underlag samt kartlägga familjens behov och förutsättningar i upptagningsområdet
- Utveckla familjecentralen i enlighet med dess uppdrag och de nationella och regionala strategier och överenskommelser om samverkan som finns för familjecentral
- Ansvarar för att bemanningen på familjecentralen är tillräcklig utifrån familjecentralens storlek och demografiskt underlag
- Ansvarar för att planera för att uppnå optimal samverkan mellan familjecentralernas fyra professioner
- Ansvarar för familjecentralens gemensamma budget
- Utse gemensam samordnare
- Planera, i samverkan med samordnare, ledningsgruppsmöten och verksamhetsutveckling.
- Ansvara för familjecentralens professioners gemensamma kompetensutveckling.
- Vara insatt i det dagliga arbetet

Vägval

Diffusion är i grunden ett naturvetenskapligt begrepp som inom organisationsteori innebär en spontan spridningsprocess av idéer inom verksamheten och kan uppstå utan chefsinblandning genom kollegialt utbyte.

Implementering är ett aktivt, samordnat och systematiskt arbetssätt att införliva arbetsmodell och en fungerande samverkan på familjecentral. Detta initieras ofta från chefsnivå. Den innefattar en konkret plan och resursfördelning.

Gränsen mellan diffusion och implementering är inte alltid solklar, men styrgruppens involvering i införlivandet av arbetsmodellens innehåll kan förstås utifrån tre nivåer av engagemang:

- **Let it happen:** Att chefer är neutralt eller positivt inställda till verksamheten och personalens engagemang, men tilldelar inga eller få resurser.
- **Help it happen:** Att cheferna hjälper till mer handgripligt, exempelvis, vägleda samordnaren, tillsätta en arbetsgrupp för utveckling, resursöversyn utifrån målgruppens behov samt bistå med materiella resurser.
- **Make it happen:** Som föregående, men att det sätts konkreta mål och att styrgrupp/chefen följer upp målen.

Hur involverad är du i ditt styrgruppsarbete?

Menti

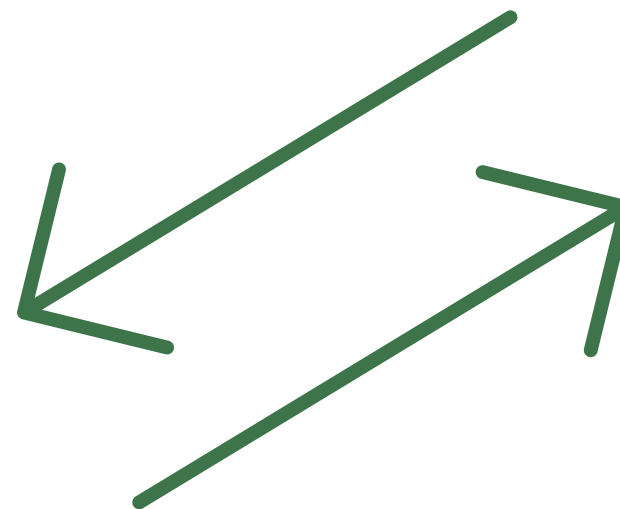

SAMORDNING

Familjecentraler ska ha en utsedd samordnare som inte har chefsansvar.

Samordnaren är länken mellan styrgruppen och personalgruppen med uppdrag att främja verksamhetens utveckling tillsammans med övriga i arbetsgruppen.

Tjänsten som samordnare bekostas av med lika stor del av alla parter, och det är styrgruppen som ansvarar för introduktion av ny samordnare

Samordnaruppdraget

En samordnare för verksamheten bör utses av styrgrupp och medarbetare tillsammans.
Samordnarens uppdrag kan se ut som följer:

Verka för att det gemensamma, vardagliga arbetet på familjecentralen fungerar.

Föra dialog med styrgruppen.

Stödja arbetet mot dess mål.

Främja verksamhetens utveckling tillsammans med övriga i arbetsgruppen.

Upprätta årlig, gemensam verksamhetsplan, årshjul och verksamhetsberättelse med statistik i samverkan med styrgrupp och övriga i arbetsgruppen.

Samverka med andra samordnare i kommunen och regionen.

Gemensamt uppdrag

Styrgruppen måste ta ansvar för sådant som samordnaren inte ensam kan eller har mandat att påverka och lägg inte för stort ansvar på samordnaren, hen är inte chef!

- Att i dialog med medarbetarna prata igenom, bli överens och beskriva hur familjecentralen skall fungera för dess besökare.
- Att se till att personal har tid för samverkan på familjecentralen
- Att skapa förutsättningar för rutiner på familjecentralen.
- Att hitta struktur för kommunikation inom styrgruppen och med samordnaren
- Att se till att träffa och ha dialog med personalgruppen på familjecentralen
- Att engagera sig i utveckling och uppföljning

(Nationell vägledning familjecentral – Samverkan för barns bästa 2021)

Medarbetaren uppdrag

är att skapa en god samverkan inom familjecentralen och tillsammans med andra aktörer med barn och familj i fokus genom att:

Ha kunskap om innebörden av att verksamheten är en del i en familjecentral och att uppdraget på familjecentralen är bredare än den egna professionens uppdrag

Ha kännedom om övriga verksamheters uppdrag, regelverk och kompetenser inom familjecentralen.

Ha en samsyn om familjecentralens mål, uppdrag och arbetssätt

Delta och bidrar på samverkans/teammöten samt andra gemensamma möten och planeringsdagar för familjecentralen

Delta i gemensamma utbildningar och handledning.

Vara uppdaterad på barn och föräldrars behov, hur familjer har det och vara öppen för alla olikheter hos familjerna

Bidra till framtagande av verksamhetsplan och verksamhetsberättelse för familjecentralen

Föreningen För Familjecentralers Främjande FFFF

www.familjecentraler.se

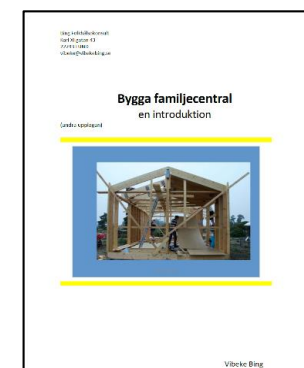
info@familjecentraler.se

Familjecentraler.se

styrning och ledning

Pedagog på familjecentral

Barnhälsovårdssjuksköterska på familjecentral

Barnmorska på familjecentral

Kurator på FC

